

tres o quatre pobles de l'Isàvena (1957-64). Violant, a Sarroca de Bellera, explica les precaucions que prenen els enfornadors per no *sucarrar* (BCEC XLVII, 21).

Doncs aquesta és la forma que continua per l'Alt Aragó: no sols *sucarrar* a Echo (ZRPb LV, 630), i el NL *Sucarrata* que Elcock recollí cap a la vall de Fanlo (*De quelques affinités*, p. 39), sinó que els NLL *A sukārāda*, *ṛādas*, em consten a Biescas de Tena, Oliván, Acumuer, Canfranc i Aragüés (1966).

En val. la forma amb *u* no és inoïda: la *sukārā* NL a Montesa (1957), «*sucarrat*: resentido», *Canyissaes*, 130; *sukārās* partida de Pego. Però *sokārās* ja des del Maestrat (partida de La Salzadella, 1961-2), i sempre hi ha predominat la *o*: *pa socarrat* «pan quemado» (en oposició a *pa olivat* i *pa soflamat*, CROS, *Dicc*, 174); «*socarrar*: assurar: quemarse la comida de la olla u otra vasija, por falta de agua o grassa; chamuscar: quemar ligerament, haziendo el fuego sólo su efecto en la superficie, sin introducir su forma en la materia, y consumiendo solamente la parte exterior u débil, como lana, pelusa, pellejo etc.; siempre es a llama, y no a fuego sólido ni fuerte» (ib., 319), igualment Lamarca (i *-arse* el arroz, *guisado* etc.: churruscar), MGadea (*T del Xè* I, 356); *sokārās* malnom dels xativins (gran títol de glòria, guanyat el 1712, pel càstig monstruós del dèspota, contra aquells bons patriotes) ho diuen pertot amb *o* (àdhuc a Montesa, cf. supra).

En castellà *socarrar* havia estat un mot generalment usat, a l'E. Mj., des del S. XIII (freqüent en Berceo etc.), i encara en ús vigorós en tot el període clàssic, si bé amb tendència llavors a pendre un to jargonesc, que no devia contribuir poc a fer adoptar el mot substitut *chamuscar*, que avui el reemplaça en l'ús comú; ha deixat, però, extensa prole dialectal, i un sens fi de variants modificades i afectives, com *churruscar*, *churrascar*, amb copiosos derivats: veg. això abundantament documentat en el DCEC/DECH, s. v. *socarrar*. Més enllà els límits del mot a penes sobreixen per enlloc, com sigui que ja no és gallego-portuguès ni occità, car si bé hi ha un *bosc La Soucarrade* a l'Aude és ben prop del Capcir (a *Le Bousquet*, prop d'Àtsat: Sabarthès).

No hi ha cap raó ferma per dubtar de l'etimologia basca acceptada per Diez (*Wb.*, 488): *sukartu*, compost de *su* 'foc' i *kar* (amb article *karra*) 'flama'; manquen de fonament els dubtes i vacil·lacions amb què ho acullen M-Lübke (*REW*, 1717, 4676), Spitzer (*RFE* VIII, 404) i Schuchardt (*RIEB* VIII, 329), i inspirant-se en aquest Spitzer, i àdhuc una mica ho va fer Mitxelena (*BSVAP* XIII, 497; però ja no en la important nota de *FoLlVa*. IX, 1971, 257); veg. més detalls sobre aquestes divagacions en el DECH v, 283b26-43 i n. 2.

Encara que la idea i dades basques venien ja de Larramendi (del qual s'ha desconfiat sempre i no pas sense raó), en realitat aquí la base basca és ferma. En *sukartu* la síl·laba *-tu* és la desinència verbal, de manera que *socarrar* en l'aspecte fonètic correspon rigorosament a *sukartu*. En el sentit semàntic el mot apareix una mica alterat en el basc actual, però podem reco-

nèixer sense vacil·lació el seu sentit primitiu: en els parlars de Guipúscoa, Lapurdi i Alta i Baixa Navarra *sukartu* vol dir 'sufriir una febrada', en el Roncal 'enfollonir-se'; el substantiu *sukar* (amb article *sukarra*) és 'febre' a les mateixes regions, i *sukarti* o *sukartu* 'febril, febrósenc', però *sukarri* és encara 'combustible' a Biscaia (amb *sukalda* 'foc ardent', 'brasa', i *sukal* 'contribució per cases' o sigui 'per focs', en el Roncal); el sentit primitiu s'ha mantingut millor en una forma fonètica lleument alterada *sugar* (*sugarra*) «llamas de fuego, incendio» a Biscaia i Alta Navarra (si bé 'febre' a d'altres localitats biscaïnes), *sugarri* 'combustible', *sugarrastua* o *sugarrastau* «chamuscar» a Guipúscoa i Biscaia.

Su-garretan ja figura en la gran font inicial del basc (Leizarraga, *Act* VII, 30), on *berro batetaco su-garretan* tradueix 'én *φλοῦλ πυρός βάρου*', 'in igne flammae rubi': el guió és senyal clar Leizarraga ja percebia *su* com a trad de *πῦρ* i *gar* = *φλόξ* 'flama'. Avui *sugarrak* «hogueras» a Arbizu (Arakil) i Betelu (Araiz), *sugar aundryak* 'grans fogueres' a Torrano (Ergoyena), Mitxelena.

Es fàcil d'albirar en tot això un compost de dos mots bascos d'ús general i perpetu: *kar* (amb article *karra*, i a d'altres bandes *garra*) 'flama', i *su* 'foc'. No és possible dubtar de l'antiguitat aborigen de totes dues; i és probable que tingui raó Bertoldi en suposar que el nom dels déus ibèrics *Sutugus* i *Suitunius* contenia ja aquest mot.¹ En l'arcaica zona del Solsonès (entre Cardona, Pinós i el Miracle) hi ha el menut però antiquíssim llogaret de *Su* (ja molt documentat a l'E. Mj.): és tan petit que mai no degué tenir més que dos o un foc: d'aquí el nom; prova alhora que en part es romanitzà amb *ū* llarga (per més que en general passaren a breus romàniques les vocals ibèriques) i això ens explica que el nostre mot aparegui amb *su-* (*socarrar*) tot al llarg del Pirineu (mentre que en les zones més allunyades del basc tingué lliure joc la influència del copiós prefix *so-* < ll. *sūb-*).

DERIV: *Socarrada* f. 'trajecte de bosc que s'ha incendiat', que el *DAG* recull a la Garrotxa i Rip; és la forma que he registrat supra, amb *-u-*, a tots aquells pobles del Pallars i Ribagorça; ens els del P Val, i també a Mallorca (*sə səkōrādā* gros sementer d'Alaró, 1963 = Masc. 9H10). En algunes localitats diuen un *sucarrat* (*Lo sucarrat de Prieda*, Borén); d'on el poble de *Socarrats* a l'Alta Garrotxa, ja en el cens de 1359. *Socarrador* [*socorrador*, S. xv, mall. *AlcM*]. *Socarradura*.

Socarrament [Lacavalleria]; *socarramenta* *Socarrell* 'malaltia de les vinyes, amb l'aspecte d'una mascara' (com de socarrim), que el *DAG* troba al CpTarr., Garraf i StaColQ.; *BDC* x, 127. Nom d'una espècie d'estepa o botja blanca, val. (Cavanilles, *Observ* II, 336); pron. *sukārēl* a Palanques, Cocentaina i Aigües de Busot (1961-3); a la Tinença *socarrull* (P. de Benifassà, 1961); a Olocau del Rei, *socarrallo* (semblant a dues variants de *bōba*, 1961); *socarrall* a Olocau de Carraixet: mata boscana que se li forma un paràsit vermell a damunt (1962); parcialment alterat en *secarrell*.